A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2015. december 3.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökök — 86/653/EGK irányelv — 17. cikk, (2) bekezdés — Az ügynöki szerződés megbízó általi felbontása — Az ügynök kártalanítása — Az ügyfélkör miatti kártalanítás rendszer és a kártérítési rendszer halmozódásának tilalma — Az ügynöknek az ügyfélkör miatti kártalanítást kiegészítő kártérítéshez való joga — Feltételek”

A C-338/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a cour d’appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium) a Bírósághoz 2014. július 14-én érkezett, 2014. június 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Quenon K. SPRL**

és

a **Beobank SA**, korábban Citibank Belgium SA,

a **Metlife Insurance SA**, korábban Citilife SA

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal és K. Jürimäe (előadó) bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Quenon K. SPRL képviseletében P. Demolin és M. Rigo avocats,

– a Beobank SA képviseletében A. de Schoutheete és A. Viggria avocats,

– a belga kormány képviseletében M. Jacobs és L. Van den Broeck, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

– a német kormány képviseletében T. Henze és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében J. Hottiaux és E. Montaguti, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2015. július 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1986. december 18-i 86/653/EGK tanácsi irányelv (HL L 382., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 177. o.; a továbbiakban: az irányelv) 17. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Quenon K. SPRL (a továbbiakban: Quenon) és a Beobank SA, korábban Citibank Belgium SA (a továbbiakban: Citibank), valamint a Metlife Insurance SA, korábban Citilife SA (a továbbiakban: Citilife) között a Quenon által az ügynöki szerződésének az említett társaságok általi felmondása miatt igényelt kártalanítás, valamint kártérítés megfizetése tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az irányelv második és harmadik preambulumbekezdése szerint:

„mivel a kereskedelmi képviseletre vonatkozó nemzeti jogszabályok eltérései alapvetően befolyásolják a versenyfeltételeket, és e tevékenység folytatását a Közösségen belül, valamint mind a kereskedelmi ügynököket a megbízóikkal szemben megillető védelemre, mind a kereskedelmi ügyletek biztonságára nézve hátrányosak; továbbá mivel ezen eltérések alapvetően gátolják a kereskedelmi képviseleti szerződések létrejöttét és működését, amennyiben az ügynök és a megbízó különböző tagállamokban telepedett le;

mivel a tagállamok közötti áruforgalmat az egységes piaci feltételekhez hasonló feltételek mellett célszerű folytatni és ez szükségessé teszi a tagállamok jogrendszereinek közelítését a közös piac megfelelő működéséhez szükséges mértékig; mivel ebben a megközelítésben a nemzetközi magánjogi szabályok – a kereskedelmi képviseletre vonatkozóan – nem oldják fel a fent említett ellentmondásokat, még egységes szabályok megalkotása esetén sem, éppen ezért szükséges a javasolt harmonizáció, ezen szabályok létezése ellenére”.

4 Az irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv által előírt harmonizációs intézkedéseket a tagállamoknak a kereskedelmi ügynökök és megbízóik közötti viszonyokat szabályozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseire kell alkalmazni.

(2) Ezen irányelv alkalmazásában »kereskedelmi ügynök« az önálló vállalkozóként működő közvetítő, aki folyamatos felhatalmazással rendelkezik arra, hogy más javára (a továbbiakban: »megbízó«) áruk eladására vagy vételére tárgyalásokat folytasson, vagy arra, hogy a megbízó javára és annak nevében ilyen ügyletekre tárgyalásokat folytasson és azokat megkösse.

[...]”

5 Az irányelv 17. cikkének (1)–(3) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A tagállamok kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnése után a (2) bekezdés rendelkezéseivel összhangban kártalanítást kapjon, vagy a (3) bekezdés rendelkezéseivel összhangban kárát megtérítsék.

2. a) A kereskedelmi ügynök akkor és olyan mértékben jogosult kártalanításra, ha:

– a megbízónak új vevőket szerzett, vagy a már meglévő vevőkkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte és a megbízó az e vevőkkel folytatott üzletből továbbra is jelentős haszonra tesz szert,

és

– ezen kártalanítás kifizetése, figyelembe véve az eset összes körülményeit, méltányos, különös tekintettel arra a jutalékra, amelytől a kereskedelmi ügynök az ilyen vevőkkel kötött üzletekkel kapcsolatban esett el [helyesen: kötött ügyletekkel kapcsolatban elesik]. […]

b) A kártalanítás mértéke nem haladhatja meg a kereskedelmi ügynök által a megelőző öt évben elért átlagos évi díjazásának alapulvételével számított egyévi kártalanításnak megfelelő összeget, ha pedig a szerződés időtartama öt évnél rövidebb, a kártalanítás összegét ezen időszak átlaga alapján kell kiszámítani.

c) A kapott kártalanítás nem zárja ki azt, hogy a kereskedelmi ügynök kártérítést is követeljen.

(3) A kereskedelmi ügynöknek joga van azon kárának megtérítéséhez, amelyet a megbízóval való kapcsolatának megszűnése eredményeképpen szenvedett el.

Ilyen kárnak tekintendő különösen az, amikor a megszűnés olyan körülmények között történik:

– amelyek megfosztják a kereskedelmi ügynököt olyan jutaléktól, amely őt az ügynöki szerződés megfelelő teljesítése esetén megillette volna, miközben a kereskedelmi ügynök tevékenységével összefüggésben a megbízónak jelentős hasznot biztosít,

– és/vagy amelyek nem tették lehetővé a kereskedelmi ügynök számára, hogy elszámolja az olyan költségeit és kiadásait, amelyek a megbízó tanácsára, az ügynöki szerződés teljesítése érdekében merültek fel.”

A belga jog

6 A kereskedelmi képviseletről szóló 1995. április 13-i törvény (loi du 13 avril 1995 relative au contrat d’agence commerciale) (a *Moniteur belge* 1995. június 2-i száma, 15621. o., a továbbiakban: 1995. évi törvény) az irányelv belga jogba történő átültetésére irányul. E törvény 20. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A szerződés megszűnését követően a kereskedelmi ügynök lelépési díjra jogosult, ha a megbízó számára új ügyfeleket szerzett, vagy a meglévő ügyfélkörrel fennálló üzleti kapcsolatokat jelentős mértékben bővítette, amennyiben ez a megbízót a továbbiakban is jelentős előnyhöz juttathatja.

Ha a szerződés versenytilalmi kikötést tartalmaz, a megbízót az ellenkező bizonyításáig úgy kell tekinteni, hogy jelentős haszonra tesz szert.

A lelépési díj összegének megállapításánál figyelembe kell venni, mennyire jelentős az üzleti kapcsolatok bővítése és a megszerzett ügyfélkör.

A lelépési díj mértéke nem haladhatja meg a megelőző öt évben elért átlag, vagy ha a szerződés időtartama öt évnél rövidebb, az azt megelőző évek átlaga alapján számított egyévi jövedelemnek megfelelő összeget. […]”

7 Az 1995. évi törvény 21. cikke értelmében:

„Amennyiben a kereskedelmi ügynök jogosult a 20. cikk szerinti lelépési díjra, és ennek összege nem fedezi teljes mértékben a ténylegesen elszenvedett károkat, a kereskedelmi ügynök a lelépési díjon felül a ténylegesen elszenvedett kár összege és a lelépési díj összege közötti különbözetnek megfelelő mértékű további kártérítést kaphat, feltéve hogy bizonyítja a megjelölt kár tényleges mértékét.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

8 A Quenon, amelyet K. Quenon tevékenységeinek folytatására alapítottak, 1997. december 1-jétől két külön ügynöki szerződés alapján a Citibank kereskedelmi ügynöke és a Citilife biztosítási ügynöke lett. A banki és a biztosítási tevékenységek egyetlen ügynökségen belül összpontosultak, és a Quenon kizárólag jutalék formájában részesült díjazásban, amelyet a Citibank a banki termékek, a Citilife pedig a biztosítási termékek eladása után fizetett számára.

9 2004. január 9-én a Citibank indokolás nélkül felbontotta a Quenonnal fennálló ügynöki szerződést, és a szerződés megszüntetése után járó kártalanítás címén 95 268,30 eurót, lelépési díjként pedig 203 326,80 eurót utalt át a Quenonnak. A Citibank megtiltotta a Quenonnak, hogy tovább képviselje és használja a nevét és a védjegyét. Ettől az időponttól kezdve a Quenonnak már nem volt hozzáférése ahhoz a számítógépes programhoz, amely lehetővé tette számára a Citilife biztosítási termékeit tartalmazó portfólió kezelését. A Quenon szerint következésképpen gyakorlatilag lehetetlenné vált számára a továbbiakban a biztosítási ügynöki szerződés teljesítése.

10 2004. december 20-án a Quenon a Citibankot és a Citilife-ot a tribunal de commerce de Bruxelles (brüsszeli kereskedelmi bíróság, Belgium) elé idéztette, és azt kérte, hogy a Bíróság külön-külön vagy egyetemlegesen kötelezze őket a biztosítási ügynöki szerződés felbontása miatt járó kártalanítás és lelépési díj, kiegészítő kártérítés, valamint az ügynöki szerződés megszűnését követően kötött üzletekre vonatkozó jutalékok megfizetésére.

11 A Quenon, miután keresetét a bíróság 2009. július 8-i ítéletével elutasította, fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, amelyben azonban módosította az első fokon követelt összegeket.

12 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Quenon fellebbezése alátámasztásául arra hivatkozik, hogy a lelépési díj összege, amelyet a Citibank a banki ügynöki szerződés megszüntetése miatt fizetett számára, nem kielégítő. Úgy véli, hogy az 1995. évi törvény 21. cikkét alkalmazva figyelembe kell venni a biztosítási ügynöki szerződése *de facto* megszüntetése folytán járó, a felmondási idő be nem tartása miatti kiegészítő kártérítést és lelépési díjat, valamint az általa elszenvedett kár egészét.

13 Az alapeljárás felperesei a maguk részéről azt állítják, hogy a Quenon által adott értelmezés szerint ez a nemzeti rendelkezés ellentétes az irányelvvel, amely nem teszi lehetővé a tagállamok számára a két kárrendezési rendszer, vagyis a kártalanítási és a kártérítési rendszer halmozódását.

14 E körülmények között a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az irányelv 17. cikkét, hogy az feljogosítja a nemzeti jogalkotót arra, hogy úgy rendelkezzen, hogy a szerződés megszűnését követően a kereskedelmi ügynök egyévi díjazás összegét meg nem haladó mértékű, ügyfélkör miatti kártalanításra, valamint – amennyiben e kártalanítás nem fedezi teljes mértékben a ténylegesen elszenvedett károkat – a ténylegesen elszenvedett kár összege és az említett kártalanítás összege közötti különbözetnek megfelelő mértékű további kártérítésre jogosult?

2) Pontosabban, úgy kell-e értelmezni az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) [pontját], hogy az az ügyfélkör miatti kártalanításhoz képest kiegészítő jellegű kártérítés nyújtását olyan, a megbízó által elkövetett szerződésszegés vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény fennállásához köti, amely okozati összefüggésben áll a követelt kárral, valamint az ügyfélkör miatti átalánykártalanítással kiegyenlített kártól eltérő kár fennállásához köti?

3) Ez utóbbi kérdésre adandó igenlő válasz esetén a szerződésszegésnek a szerződés egyoldalú megszüntetésétől különbözőnek – mint például a nem megfelelő felmondási idő közlése, a felmondási idő be nem tartása miatti kiegészítő kártérítés és az ügyfélkör miatti kártalanítás nem megfelelő összegben történő nyújtása, a megbízó részéről súlyos okok fennállása, a felmondási joggal való visszaélés vagy bármilyen más, többek között a piaci gyakorlatokkal kapcsolatos kötelezettségszegés – kell lennie?"

A Bíróság hatásköréről

15 A német kormány és az Európai Bizottság elöljáróban megjegyzi, hogy az alapeljárásban fennálló tényállás, amely olyan kereskedelemi ügynökre vonatkozik, akinek tevékenysége banki és biztosítási szolgáltatások nyújtásából áll, nem tartozik az irányelv hatálya alá. A Bizottság azonban úgy ítéli meg, hogy az irányelv egységes értelmezésének biztosítása érdekében a Bíróságnak válaszolnia kell a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire.

16 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az irányelvet úgy alkották meg, hogy az kizárólag olyan, önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre legyen alkalmazandó, akiket azzal bíznak meg, hogy áruk eladására vagy vételére vonatkozó tárgyalásokat folytassanak, ahogyan ez a „kereskedelmi ügynöknek" az irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében foglalt fogalmából következik. A banki és biztosítási szolgáltatások értékesítésére vonatkozó tárgyalásokkal megbízott kereskedelmi ügynökök tehát nem tartoznak az irányelv hatálya alá.

17 Az állandó ítélkezési gyakorlatból azonban az következik, hogy amikor egy nemzeti jogszabály arra törekszik, hogy a tisztán belső jogviszonyokra adott megoldásaiban összhangban legyen az uniós joggal, különösen annak érdekében, hogy elkerülje a saját állampolgárokkal szembeni hátrányos megkülönböztetést vagy a verseny esetleges torzulását, illetve hogy hasonló tényállások mellett egységes eljárást biztosítson, határozott érdek fűződik ahhoz, hogy a jövőbeli eltérő értelmezések elkerülése érdekében az uniós jogból vett rendelkezéseket vagy fogalmakat egységesen értelmezzék, függetlenül attól, hogy milyen körülmények között alkalmazzák azokat (lásd különösen: Poseidon Chartering ítélet, C-3/04, EU:C:2006:176, 15. és 16. pont; Volvo Car Germany ítélet, C-203/09, EU:C:2010:647, 24. és 25. pont; Unamar-ítélet, C-184/12, EU:C:2013:663, 30. és 31. pont).

18 Ami konkrétan az irányelv belga jogrendbe való átültetésére irányuló 1995. évi törvényt illeti: a Bíróság korábban az Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663) alapját képező ügyben már elismerte a szolgáltatásokra irányuló ügynöki szerződésekre vonatkozó körülmények között fennálló joghatóságát. A Bíróság e tekintetben az említett ítélet 30. pontjában rámutatott, hogy jóllehet az irányelv közvetlenül nem szabályozza az alapügyben fennálló helyzetet, ugyanakkor az is igaz, hogy a belga

jogalkotó az irányelv rendelkezéseinek a nemzeti jogba történő átültetése során úgy döntött, hogy azonos módon kell kezelni az árukra vonatkozó és a szolgáltatásokra vonatkozó kereskedelmi ügynöki szerződéseket.

19 Minthogy ezek az indokok a jelen ügyben is érvényesek, a feltett kérdésekre válaszolni kell.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

20 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy úgy kell-e értelmezni az irányelv 17. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely alapján a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnésekor egyévi díjazás összegét meg nem haladó mértékű, ügyfélkör miatti kártalanításra, valamint – amennyiben ez a kártalanítás nem fedezi teljes mértékben a ténylegesen elszenvedett károkat – kiegészítő kártérítésre is jogosult.

21 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 17. cikkét az irányelv céljára és rendszerére figyelemmel kell értelmezni (Honyvem Informazioni Commerciali ítélet, C-465/04, EU:C:2006:199, 17. pont; Semen-ítélet, C-348/07, EU:C:2009:195, 13. pont).

22 Az irányelv célja a tagállamok jogának a kereskedelmi ügynöki szerződés felei közötti jogviszonyok területén történő összehangolása (Honyvem Informazioni Commerciali ítélet, C-465/04, EU:C:2006:199, 18. pont; Unamar-ítélet, C-184/12, EU:C:2013:663, 36. pont).

23 Az irányelv célja – mint az második és harmadik preambulumbekezdéséből kitűnik – az, hogy a kereskedelmi ügynököket védje a megbízóikkal fennálló kapcsolatukban, növelje a kereskedelmi ügyletek biztonságát, és a kereskedelmi képviseletről szóló jogszabályok közelítésével megkönnyítse a tagállamok közötti áruforgalmat. Evégett az irányelv többek között a 13–20. cikkében megállapítja az ügynöki szerződés megkötésének és megszűnésének szabályait (Honyvem Informazioni Commerciali ítélet, C-465/04, EU:C:2006:199, 19. pont; Semen-ítélet, C-348/07, EU:C:2009:195, 14. pont).

24 Konkrétan a szerződés megszűnése tekintetében az irányelv 17. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy a kereskedelmi ügynökök kártérítésére vonatkozóan olyan mechanizmust hozzanak létre, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy két megoldás között válasszanak: az e cikk (2) bekezdésében megállapított kritériumok alapján meghatározott kártalanítás, azaz az ügyfélkör miatti kártalanítási rendszer, vagy a károknak az ugyanezen cikk (3) bekezdésében meghatározott kritériumok alapján történő megtérítése, azaz a kártérítési rendszer között. (lásd ebben az értelemben: Honyvem Informazioni Commerciali ítélet, C-465/04, EU:C:2006:199, 20. pont; Semen-ítélet, C-348/07, EU:C:2009:195, 15. pont; Unamar-ítélet, C-184/12, EU:C:2013:663, 40. pont).

25 A Belga Királyság az irányelv 17. cikkének (2) bekezdésében szabályozott megoldást választotta.

26 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a kereskedelmi ügynököknek a szerződés megszűnése utáni védelmét illetően az irányelv 17. cikkével létrehozott rendszer ugyan kötelező jellegű, a szerződés megszűnése miatti kártalanítás kiszámítási módszerét illetően azonban nem ad részletes útmutatást. A Bíróság ezért kimondta, hogy ezen a kereten belül a tagállamok a kártalanítás, illetve kártérítés kiszámítási módszerének megválasztását illetően mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek (lásd ebben az értelemben: Ingmar-ítélet, C-381/98, EU:C:2000:605, 21. pont; Honyvem Informazioni Commerciali ítélet, C-465/04, EU:C:2006:199, 34. és 35. pont; Semen-ítélet, C-348/07, EU:C:2009:195, 17. és 18. pont).

27 Ezen ítélkezési gyakorlat tükrében kell megvizsgálni, hogy a kiegészítő kártérítésnek az alapeljárásban szereplő nemzeti szabályozásban előírtak szerinti, abban az esetben történő nyújtása, ha az ügyfélkör miatti kártalanítás nem fedezi teljes mértékben a ténylegesen elszenvedett károkat, az irányelv által a tagállamokra ruházott mérlegelési mozgástér keretein belül marad-e.

28 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 17. cikkének (2) bekezdésében létrehozott rendszer három elkülönülő szakaszra bontható. Az irányelv 17. cikke (2) bekezdése a) pontjának első francia bekezdése értelmében az első szakaszban először is a megbízónak a kereskedelmi ügynök által szerzett új vevőkkel folytatott üzletekből származó hasznát kell számszerűsíteni. A második szakaszban pedig e rendelkezés második francia bekezdése értelmében azt kell megvizsgálni, hogy a fent leírt kritériumok alapján kapott összeg az adott ügy sajátos körülményeit – különösen azon jutalékokat, amelyektől a kereskedelmi ügynök elesett – figyelembe véve méltányos-e. Végül a harmadik szakaszban a kártalanítás összege nem haladhatja meg az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott legfelső összeghatárt, amely csak akkor irányadó, amennyiben az előző két szakaszban végzett számításból eredő összeg azt meghaladja (Semen-ítélet, C-348/07, EU:C:2009:195, 19. pont).

29 Márpedig az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) pontja csak a kereskedelmi ügynökök kártalanításra való jogosultságának megállapítása és a kártalanítás legfelső összeghatárának rögzítése után rendelkezik arról, hogy „[a] kapott kártalanítás nem zárja ki azt, hogy a kereskedelmi ügynök kártérítést is követeljen”.

30 Az említett rendelkezés ugyanezen részéből, valamint rendszertani értelmezéséből az következik, hogy a kártérítést az említett kártalanítás mellett kiegészítésként lehet nyújtani a kereskedelmi ügynökök számára, és hogy a kártérítésre nem vonatkoznak sem az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének a) pontjában foglalt feltételek, sem pedig az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének b) pontjában rögzített legfelső összeghatár.

31 A kártalanítási feltételeknek az irányelv 17. cikkének (2) bekezdéséből eredő harmonizációja ugyanis – ahogyan erre a főtanácsnok indítványának 32. pontjában rámutatott – csak az ügyfélkör miatti kártalanításra vonatkozik, és az ilyen kártalanítás nyújtásának feltételeit határozza meg. A harmonizációs intézkedések nem irányulnak tehát az összes olyan kártérítési lehetőség egységesítésére, amelyet a kereskedelmi ügynökök a nemzeti jog alapján igénybe vehetnek abban az esetben, ha a nemzeti jog előírja a megbízó szerződéses felelősségét vagy jogellenes károkozásért fennálló felelősségét.

32 Mivel tehát az irányelv nem határozza meg pontosan, hogy a kereskedelmi ügynökök milyen feltételek mellett követelhetnek kártérítést, a tagállamoknak kell mérlegelési jogkörüket gyakorolva meghatározni az említett feltételeket és a részletes eljárási szabályokat.

33 Ezt a következtetést erősíti meg a Bíróság azon ítélkezési gyakorlata, amely szerint a tagállamok az irányelv hatályának kiterjesztésével, illetve az irányelvben biztosított mérlegelési mozgástér tágabb alkalmazásával nagyobb védelmet biztosíthatnak a kereskedelmi ügynökök számára (lásd ebben az értelemben: Unamar-ítélet, C-184/12, EU:C:2013:663, 50. pont).

34 Ugyanakkor – ahogyan erre a Bizottság jogosan hivatkozik és a főtanácsnok indítványának 43. pontjában rámutat – a tagállamok által az irányelv 17. cikke (2) bekezdése c) pontjának átültetése során alkalmazható mérlegelési mozgásteret behatárolja az a kötelezettség, hogy választani kell az említett cikk (2), illetve (3) bekezdésében előírt két kártérítési rendszer között, és azokat nem szabad halmozni. Következésképpen a kártérítés nyújtása nem eredményezhet kétszeres jóvátételt azáltal, hogy az ügyfélkör miatti kártalanítás nyújtása mellett a – különösen a szerződés felbontása következtében elvesztett jutalékokból eredő – károkat is megtérítik.

35 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az irányelv 17. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely alapján a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnésekor egyévi díjazás összegét meg nem haladó mértékű ügyfélkör miatti kártalanításra, valamint – amennyiben ez a kártalanítás nem fedezi teljes mértékben a ténylegesen elszenvedett károkat – kiegészítő kártérítésre is jogosult, amennyiben az ilyen szabályozás nem eredményezi az említett szerződés felbontása következtében elvesztett jutalékok címén az ügynök kétszeres kártalanítását.

A második és a harmadik kérdésről

36 A kérdést előterjesztő bíróság együttesen vizsgálandó második és harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy úgy kell-e értelmezni az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) pontját, hogy akkor nyújtható kártérítés, ha bizonyítják egyrészt az állítólagos kárral okozati összefüggésben álló, a megbízónak felróható vétkes magatartás fennállását, másrészt az ügyfélkör miatti kártalanítással megtérített kártól elkülönülő kár fennállását. Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy a megbízónak felróható kárnak milyen jellegűnek és súlyúnak kell lennie, és konkrétan különböznie kell-e az ügynöki szerződés egyoldalú megszüntetésétől.

37 Először is azzal kapcsolatban, hogy ahhoz, hogy a kereskedelmi ügynök kártérítést követelhessen, a megbízónak felróható vétkes magatartás fennállása szükséges, és annak okozati összefüggésben kell állnia az állítólagos kárral, emlékeztetni kell arra, hogy – miként ez a jelen ítélet 32. pontjából is következik – az irányelv és különösen annak 17. cikke (2) bekezdésének c) pontja nem határozza meg pontosan, hogy a kereskedelmi ügynököket milyen feltételek mellett illeti meg kártérítés. Következésképpen a tagállamoknak kell nemzeti jogukban meghatározniuk azt, hogy a kártérítés az állítólagos kárral okozati összefüggésben álló, a megbízónak felróható szerződésszegés vagy jogellenes károkozás fennállásától függ-e.

38 Ebből az következik, hogy az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) pontja nem teszi függővé a kártérítés nyújtását az állítólagos kárral okozati összefüggésben álló, a megbízónak felróható vétkes magatartás fennállásának bizonyításától, illetve az ilyen vétkes magatartás jellegétől vagy súlyától.

39 Másodszor, azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a kártérítésnek az ügyfélkör miatti kártalanítással kiegyenlítettől eltérő kárra kell vonatkoznia, rá kell mutatni arra, hogy az irányelv 17. cikkének (2) bekezdéséből, valamint az irányelv felépítéséből következően erre a kérdésre igennel kell válaszolni.

40 Abból ugyanis, hogy az irányelv 17. cikkének (2) bekezdése az abban előírt ügyfélkör miatti kártalanítási rendszer két elemének megjelölésére különböző kifejezéseket használ, nevezetesen a „kártalanítást” és a „kártérítést”, amelyek közül az utóbbi kiegészítő és fakultatív jellegű, valamint abból, hogy az irányelv e két elem tekintetében különböző harmonizációt irányoz elő, az következik, hogy a kereskedelmi ügynöknek járó kártérítés csak olyan kárra vonatkozhat, amely eltér az ügyfélkör miatti kártalanítással kiegyenlített kártól. Ellenkező esetben megkerülhető lenne a kártalanításnak az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt legfelső összeghatára.

41 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerinti kártérítésre irányuló kérelem tárgyának különböznie kell az ügyfélkör miatti kártalanítással kiegyenlített kártól.

42 A fenti megfontolásokból az következik, hogy a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem teszi függővé a kártérítés nyújtását az állítólagos kárral okozati összefüggésben álló, a megbízónak felróható vétkes magatartás fennállásának bizonyításától, ellenben megköveteli, hogy az állítólagos kár különböző legyen az ügyfélkör miatti kártalanítással kiegyenlített kártól.

A költségekről

43 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) **A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1986. december 18-i 86/653/EGK tanácsi irányelv 17. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely alapján a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnésekor egyévi díjazás összegét meg nem haladó mértékű, ügyfélkör miatti kártalanításra, valamint – amennyiben ez a kártalanítás nem fedezi teljes mértékben a ténylegesen elszenvedett károkat – kiegészítő kártérítésre is jogosult, amennyiben az ilyen szabályozás nem eredményezi az említett szerződés felbontása következtében elvesztett jutalékok címén az ügynök kétszeres kártalanítását.**

2) **A 86/653 irányelv 17. cikke (2) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem teszi függővé a kártérítés nyújtását az állítólagos kárral okozati összefüggésben álló, a megbízónak felróható vétkes magatartás fennállásának bizonyításától, ellenben megköveteli, hogy az állítólagos kár különböző legyen az ügyfélkör miatti kártalanítással kiegyenlített kártól.**

Aláírások